

5 במאי 2020

לכבוד	לכבוד	לכבוד
משה בר-סימן טוב	הרב יעקב ליצמן	אריה זרעי
מנכ"ל משרד הבריאות	שר הבריאות	שר הפנים
בדוא"ל: Mankal@moh.health.gov.il	בדוא"ל: SAR@moh.gov.il	בדוא"ל: Sar@moin.gov.il

דחוף !

שלום רב,

הנדון: העדר מתקני טהרה לנפטרים מקורונה בחברה הערבית (נוצרים, מוסלמים ודרוזים)
ומנגנונים ייעודיים לטיפול בהסדרי העברת נפטרים לקבורה

הרינו לפנות אליכם בדרישה להקמת מתקני טהרה ייעודיים לנפטרים חשודים או מאומתים לתחלואה בנגיף קורונה בחברה הערבית (נוצרים, מוסלמים ודרוזים), זאת על מנת להכין את גופות הנפטרים מקורונה לקבורה בצורה ראויה ומכבדת לפי מנהגי כל דת בחברה הערבית. כמו כן, נבקש הקמת צוותים ייעודיים שיטפלו בנפטרים אלו בחברה הערבית אשר יישאו באחריות הטיפול בגופות הנפטרים והעברתן לקבורה כפי שנעשה עד כה ביחס לנפטרים יהודים.

כיום אדם ערבי שנפטר מקורונה, או היה חשוד כחולה בקורונה, מופלה לרעה לעומת אדם יהודי שנפטר מהמחלה. הוא אינו זוכה להכנה לקבורה בהתאם למנהגי דתו, ותנאי העברתו לקבורה מוטלים בעיקר על בני המשפחה כפי שיפורט להלן:

1. משרד הבריאות הסדיר את אופן הטיפול בגופות נפטרים מנגיף הקורונה במסגרת "הנחיות לטיפול בנפטר חשוד או מאומת לתחלואה בנגיף קורונה חדש" מיום 29.3.2020, ואשר עודכנו ביום 12.4.2020. לפי ההנחיות, המשרד לשירותי דת אחראי על נפטרים יהודים ומשרד הפנים אחראי לנפטרים מהחברה הערבית, המכונה בהנחיות "המגזר הלא יהודי".

2. חלק גדול מההנחיות מחריגות את האוכלוסייה הערבית, באמצעות נספח ג', שעניינו "טיפול בנפטר חשוד או מאומת לתחלואה בנגיף קורונה החדש [...] במגזר הלא יהודי". נציג להלן את ההבדלים העיקריים בין טיפול בנפטר יהודי לבין נפטר ערבי:

א. **טהרת הגופה וטיפול בגופה טרם קבורה**: יש הנחיות מפורטות לעניין הטהרה

היהודית, ובכלל זה הקמת 4 מתקנים ייעודיים לטיפול בנפטרים בערים חיפה, ירושלים, תל אביב ובאר שבע. עוד כוללות ההנחיות פירוט אודות הצוות הייעודי שיבצע את הטהרה, אמצעי המיגון שלו, מיגון המתקנים, אמצעי החיטוי, אופן עטיפת הגופה ועוד. **נפטרים ערבים אינם זוכים לטהרה או להכנת הגופה טרם הקבורה**. המדינה לא הקימה מתקנים

ייעודיים לטיפול בנפטרים ערבים לפי דתם וההנחיות קובעות, כי "לא תתבצע טהרה" לכלל העדות הלא יהודיות – לא במוסד הרפואי ולא בקהילה – אף על פי שטהרת גופת הנפטר הינה מצווה דתית גם בדתות האחרות.

ב. **העברת הנפטר** : ההנחיות מפרטות את הליך העברת גופת נפטר יהודי לקבורה באמבולנס, וקובעות שיש לחטא את האמבולנס. עוד קובעות ההנחיות, שהטיפול בהעברת הנפטר עד להבאתו לבית העלמין הוא על ידי צוות ייעודי. לעומת זאת, העברת גופת נפטר שאינו יהודי מהמוסד הרפואי לקהילה מתבצעת בשני שלבים: העברת הגופה לבניין הרשות המקומית באחריות צוות ייעודי, ללא פירוט אמצעי ההעברה. בהמשך לכך, הובלת הנפטר מבניין הרשות המקומית לבית הקברות או בית ההלוויות באחריות המשפחה. אין צוות ייעודי שיטפל בכך, ובהעדר חיטוי וטהרה על המשפחה לקבור את הנפטר תוך חשש לאפשרות להיפגע מן המגע עימו, וללא שתהיה לה אפשרות לראותו בפעם האחרונה משום חשש זה.

ג. **ארון קבורה** : בשגרה עושים מוסלמים שימוש בארון להובלת הנפטר לבית הקברות, והוא נקבר ללא הארון. הארון יכול לשמש מתים נוספים. לפי ההנחיות למוסלמים, הקבורה לא תתקיים בארון קבורה. הסדר זה אינו מביא בחשבון את מנהגי הלוויה והקבורה, ויש למצוא פתרון לשימוש בארון קבורה או במספר ארונות שיחוטאו.

3. יוצא, כי גם בשעה קשה של צער, מפלה המדיניות את האזרחים והתושבים הערבים. אין מתקני טהרה לערבים; אין חיטוי וטהרה כלל; אין העברה של הגופה באמצעות צוות ייעודי באמבולנס; אין כיבוד של מנהגי הלוויה והקבורה; אין צוות ייעודי לטיפול בהעברה והקבורה והאחריות לקבורה, בסופו של דבר, היא על המשפחה ולא בתיאום עימה.

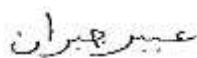
4. לאור האמור לעיל נבקש:

א. להקים מספר מתקני טהרה ברחבי הארץ, לנוצרים, מוסלמים ודרוזים, וזאת על מנת לאפשר הכנת נפטרים מכל הדתות לקבורה בצורה ראויה ומכבדת.

ב. לקבוע כי הליך העברת נפטרים ממחלת הקורונה יבוצע על ידי אמבולנס וצוות ייעודי יהיה אחראי על העברת הגופה לבית הקברות עם הנחיות ברורות.

ג. לקבוע הסדר ביחס לשימוש בארון עבור נפטרים מוסלמים.

בכבוד רב,

עביר ג'ובראן דכוור, עו"ד

סנא אבן ברי, עו"ד

העתקים:

עו"ד אורי שורץ, יועץ משפטי, משרד הבריאות באמצעות דוא"ל: Ori.Schwartz@moh.gov.il

עו"ד יהודה זימרת, יועץ משפטי, משרד הפנים באמצעות דוא"ל: mishpatit@moin.gov.il